

Други/ревидовани Национални допринос Републике Србије
Споразуму из Париза уз Оквирну конвенцију УН о промени климе
- Допринос смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште - ¹

Увод

Република Србија ратификовала је Споразум из Париза 25 јула 2017. године.

Своје намераване национално утврђене доприносе (енг. Intended nationally determined contribution - INDC) Република Србија је доставила 30. јуна 2015. године. Ратификацијом Споразума из Париза, INDC Републике Србије постају први NDC и процењују могућност смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште (ГХГ) на 9,8% до 2030. године у поређењу са емисијама у базној години (1990.). Први NDC садржи и део који се односи на губитке и штете повезане са екстремним временским догађајима, указујући на потребу за прилагођавањем на измењене климатске услове.

У складу са Одлуком 1/CP.21, уважавајући националне могућности и особености и користећи моделе и алате којима су утврђени и циљеви смањења емисија ГХГ у ЕУ, процесом ревизије првих NDC утврђена је могућност повећања амбиције смањења емисија ГХГ и то на 13,2% у 2030. години у односу на 2010. годину, што одговара смањењу од 33,3% у односу на 1990. годину.

Процењена могућности смањења емисија ГХГ поред техничке, технолошке и финансијске анализе укључила је и социолошке и аспекте заштите животне средине и идентификована је као оптимизација ових критеријума.

Ревидовани циљ смањења емисија ГХГ у овом NDC је циљ утврђен националном Стратегијом ниско-угљеничног развоја (у даљем тексту: Стратегија). Стратегија даје оквире пута развоја РС до 2050. године праћен смањењем емисија ГХГ, уважавајући циљеве смањења емисија ГХГ ЕУ, а с обзиром на статус државе кандидата за чланство у ЕУ.

Специфичне мере и активности, приказане у Анексу II овог NDC, саставни су део Акционог плана за спровођење Стратегије, а приказане су и у Другом двогодишњем ажурираном извештају РС према Оквирној конвенцији УН о промени климе (2BUR). Акциони план, између осталог, дефинише одговорност појединачних институција за реализацију специфичних мера и активности, као и индикаторе за праћење постизања циљева, а истовремено и за испуњење циљева другог NDC.

¹ Иако, што се тиче мера, укључује само део који се односи на митигацију, предложена је комплетна форма и садржај, укључујући и адаптацију. Другим речима у постојећу форму потребно је додати информације од значаја за адаптацију

Министарство заштите животне средине одговорно је за извештавање према међународној заједници о постизању NDC.

Министарство надлежно за питања животне средине национално одговорна институција за спровођење Оквирне конвенције УН о промени климе и као такво је одговорно за извештавање о реализацији NDC. Само праћење постизања циљева NDC и извештавање о њима у складу са захтевима Споразума из Париза, биће јасно дефинисано и обезбеђено спровођењем Закона о климатским променама. Један од циљева овог Закона је и успостављање механизма за правовремен, транспарентан, тачан, доследан, упоредив и потпун мониторинг, извештавање и верификацију информација о емисијама GHG, прилагођавању на измењене климатске услове, испуњењу обавеза према Оквирној конвенцији УН о промени климе и Споразуму из Париза.

Закон о климатским променама израђен је у складу са одредбама законодавства ЕУ у области мониторинга, извештавања и верификације, и, у основи, уводи механизме смањења емисија GHG у складу са европским искуством и законодавством у датој области.

Дакле, процес ревизије Првог NDC саздан је на процесима израде Стратегије са Акционим планом и израде Другог двогодишњег ажурираног извештаја Р Србије према Оквирној конвенцији УН о промени климе (2BUR), који су укључили велики број заинтересованих страна и интересних група.

На крају, у складу са Одлуком 1/CP.21, 4/CMA.1, 9/CMA.1, 18/CMA.1 детаљне информације неопходне како би Други NDC РС био јасан, транспарентан и разумљив (clarity, transparency and understanding - ICTU) приказане су у прилозима у наставку.

Прилог I
Информације неопходне како би Други NDC Републике Србије био јасан, транспарентан и разумљив

Други NDC Републике Србије за период 2021-2030. година – припремљен 2020. године

Циљ: смањење емисија GHG за 13,2% у поређењу са нивоом емисија 2010. године, што одговара смањењу од 33,3% у односу на нивое емисија GHG 1990. године

Квантификоване информације о циљевима смањења емисија GHG

(a)	Референтна година(е), базна година(е), референтни период(и), или друге почетне тачке;	Базна година ² : 2010. година, али се због упоредивости са претходним NDC и промена у ГХГ инвентару смањење емисија ГХГ изражава и у односу на 1990. годину. Референтна година ³ је 2015. година која је узета као почетна за пројекције емисија ГХГ	
(b)	Квантификовани индикатори, њихове вредности у референтној, базној или некој другој години од значаја, као и у години у којој се приказује смањење емисија ГХГ, уколико је податак доступан	Квантификовани индикатори (нивои емисија у одређеним годинама) биће доступни у инвентарима ГХГ	
(c)	За случај стратегија, планова и акција према члану 4, параграф 6 Споразума из Париза или политике и мере које су интегрални део NDC када претходни параграф 1(b) није релевантан, потребно је доставити друге релевантне информације;	Није релевантно	
(d)	Циљ изражен бројчано, нпр. као	Апсолутни циљ смањења емисија ГХГ је	Условни циљ смањења емисија ГХГ је 28,7% (45,2% у

² A specific year of historical data against which greenhouse gas emissions are compared over time, https://unfccc.int/files/national_reports/non-annex_i_natcom/cge/application/pdf/final-compendium-mitigation-actions.pdf

³https://unfccc.int/files/national_reports/non-annex_i_natcom/cge/application/pdf/final-compendium-mitigation-actions.pdf

	процент или количина смањења	13,2% (33,3% у односу на 1990)	односу на 1990) уз одговарајућу финансијску, техничку и технолошку помоћ међународне заједнице
(e)	Трошкови спровођења, укључујући јавне и приватне инвестиције	6.511 милиона евра у односу на Основни сценарио, за које се, једним делом, очекује помоћ међународне заједнице	19.239 милиона евра у односу на Основни сценарио, као условни циљ (Сценарио са додатним мерама), чије испуњење је могуће искључиво уз финансијску, техничку и помоћ у јачању капацитета од међународне заједнице.
(f)	Извори података коришћених за квантификовање вредности у релевантним годинама	Национални инвентари ГХГ доступни у 2BUR документу и Агенцији за заштиту животне средине РС	
(g)	Коришћене методологије Међународног панела за промену климе и коефицијената за прорачун емисија и уклањања ГХГ	<p>ГХГ инвентари израђују се у складу са Упутствима за израду ГХГ инвентара која је припремио Међународни панел о промени климе (IPCC) и усвојила Конференција држава чланица Оквирне конвенције УН о промени климе.</p> <p>Тренутно израђени ГХГ инвентари у складу су са: Одлуком 24/CP.19 Оквирне конвенције УН о промени климе, а самим тим и у складу са IPCC 2006 Упутством, Прерађене допунске методе и упутства за добру праксу, проистекли из Кјото протокола (IPCC КП допуна из 2013. године) 2013. године и Допуна IPCC упутства из 2006. године за Националне ГХГ инвентаре: Мочваре (IPCC додаток за мочваре из 2013. године) (енгл. 2013 Revised Supplementary Methods and Good Practice Guidance Arising from the Kyoto Protocol (IPCC 2013 KP Supplement) and the 2013 Supplement to the 2006 IPCC Guidelines for the National Greenhouse Gas Inventories: Wetlands (IPCC 2013 Wetlands Supplement)).</p> <p>Коефицијент коришћен за прорачун емисија ГХГ и њихово уклањање путем понора је Потенцијал глобалног загревања (Global Warming Potentials - GWP) из Четвртог IPCC Извештаја.</p>	

		Ове методологије и коефицијенти биће измењени у складу са, потенцијалним, будућим унапређењима и променама у оквиру самог IPCC, односно Конвенције.
(h)	Околности у којима може доћи до промена у циљаним вредностима и индикаторима	Укупне емисије ГХГ у базној години могу бити измењене услед методолошких унапређења у процесу израде инвентара. Такође, промене у БДП-у и пројекцијама других макро-економских параметара могу утицати на активности које за последицу имају и промену нивоа емисија ГХГ. У случају наведених промена, као и промена циљаних вредности оне ће бити објашњене и приказане у наредним двогодишњим унапређеним извештајима према Оквирној конвенцији УН о промени климе.
Временски оквир и период спровођења		
(a)	Оквир и/или период спровођења, укључујући почетни и крајњи датум	01.01.2021 – 31.12. 2030
(b)	Да ли је циљ смањења емисија ГХГ циљ у једној или више година;	Циљ смањења емисија ГХГ утврђен је у 2030. години.
Гасови и сектори		
(a)	Општи опис циља	Национални (Economy-wide) апсолутни циљ смањења емисија ГХГ у односу на базну 2010. годину. Република Србија тежи да повећа своје амбиције као земља кандидат за чланство у ЕУ и земља чланица Енергетске заједнице.
(b)	Сектори, гасови, категорије или групе гасова	Сектори: Енергетика (укључујући енергетску индустрију, саобраћај и сектор стамбених и услужних зграда), индустријски процеси (укључујући, између осталог, минералну, хемијску и металну индустрију) и употреба производа (енгл. Industrial Processes and Product Use - IPPU), Пољопривреда, Шумарство и друга употреба земљишта, Сектор отпада (укључујући одлагање чврстог отпада и пречишћавање отпадних вода)

		<p>Гасови: Угљен-диоксид (CO₂), Метан (CH₄), Азот-субоксид (N₂O), Хидрофлуороугљеници (HFCs), Перфлуороугљоводоници (PFCs), Сумпор-хексафлуорид (SF₆), Азот-трифлуорид (NF₃).</p> <p>Сектор LULUCF није укључен у циљеве смањења емисија ГХГ, јер је прецизност улазних података и квалитет инвентара на недовољно високом нивоу да би се прецизно могле одредити могућности акција и постигнута смањења емисија ГХГ као последица истих.</p> <p>Овај сектор није био укључен ни у Први NDC</p>
(c)	Како су узети у обзир параграфи 31(c) и (d) Одлуке 1/CP.21;	Све релевантне информације приказане су у 2BUR и бази података SEPA-е
(d)	Додатне користи од ублажавања које произилазе из акција прилагођавања Страна и / или планова економске диверзификације, укључујући опис специфичних пројеката, мера и иницијатива акција прилагођавања Страна и / или планова економске диверзификације.	<i>Накнадно ће бити допуњено подацима из извештаја „Прилагођавање на климатске промене“</i>
Процес планирања		
(a)	Информације о предузетом процесу планирања	Циљ смањења емисија ГХГ у овом NDC је утврђен националном Стратегијом ниско-угљеничног развоја, а његово постизање дефинисано Акционим планом за спровођење Стратегије и приказано и у 2BUR.

		<p>На тај начин је, поред самог процеса ревизије NDC започетог у јуну 2020. године, процес планирања и припреме другог NDC резултат консултација реализованих током припреме наведених докумената.</p> <p>Консултације су реализоване током 15 догађаја, са просечно 40 учесника, у којима су поред представника институција Владе, учествовали и представници јавног и приватног сектора, НВО и академске заједнице. У припреми и реализацији догађаја водило се рачуна и о родној равноправности (<i>накнадно ће бити допуњено</i>).</p> <p>Приликом ревизије NDC узеле су се у обзир обавезе РС које су резултат процеса приступања ЕУ, као и национални капацитети и околности.</p>
(b)	<p>Институционална организација, учешће јавности и локалних самоуправа и мањина на родно прихватљив начин</p>	<p>Министарство надлежно за питања животне средине је национално тело одговорно за област климатских промена у земљи и извештавање међународне заједнице с тим у вези.</p> <p>Закон о климатским променама дефинише улогу осталих актера, њихове надлежности и процедуре од значаја за смањење емисија ГХГ и прилагођавање на измењене климатске услове на националном и нивоу локалних самоуправа.</p> <p>Акциони план за спровођене Стратегије, између осталог, дефинише одговорност појединачних институција за реализацију специфичних мера и активности и индикаторе за праћење постизања циљева, а тиме и испуњење циљева другог NDC.</p> <p>Спровођењем међународних норми и, посебно, одредби ЕУ законодавства, обезбеђено је учешће јавности у процесу планирања од најранијих фаза, како кроз јавне расправе и представљања, тако и кроз учешће у раду радних група одговорних за припрему NDC, као и кроз on-line анкете и оцене.</p>
c)	<p>Опште информације, укључујући:</p>	

	<p>(i) Националне карактеристике , као што су географске, климатолошке, економске, одрживи развој, смањење сиромаштва и слично;</p> <p>(ii) Добре праксе и искуство у припреми NDC;</p> <p>(iii) Друге информације од значаја за ратификацију и спровођење Споразума из Париза.</p>	<p>Република Србија је земља у развоју под Конвенцијом која производњу енергије заснива, углавном, на коришћењу домаћег нискокалоричног угља. Детаљне информације од значаја за конкретне мере смањења емисија ГХГ, доступне су у нацрту Стратегије и 2BUR документу.</p> <p>Из процеса израде NDC, научено је да колико год дуготрајан и транспарентан овај процес био, оставља могућност додатног укључења циљне групе и појединаца и представља добру основу за подизање свести о значају борбе против климатских промена.</p> <p>Постизање циљева Споразума из Париза од кључног је значаја за РС и са аспекта смањења губитака и штета које настају услед глобалног загревања. Процене показују значајно смањење укупног националног БДП-а у односу на потенцијални који би био остварен да нема глобалног загревања и без мера прилагођавања (приказано у табели у наставку):</p> <table border="1" data-bbox="579 1037 1402 1256"> <thead> <tr> <th>Пораст Т за:</th> <th>2020-2040.</th> <th>2040-2100.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1°C</td> <td>15,465 (1,20%)</td> <td>328,899 (4,74%)</td> </tr> <tr> <td>2°C</td> <td>58,124 (4,53%)</td> <td>708,193 (10,2%)</td> </tr> <tr> <td>3°C</td> <td>59,107 (4,97%)</td> <td>831,296 (12,88%)</td> </tr> <tr> <td>4°C</td> <td>97,536 (6,87%)</td> <td>1.904,874 (18,46%)</td> </tr> </tbody> </table>	Пораст Т за:	2020-2040.	2040-2100.	1°C	15,465 (1,20%)	328,899 (4,74%)	2°C	58,124 (4,53%)	708,193 (10,2%)	3°C	59,107 (4,97%)	831,296 (12,88%)	4°C	97,536 (6,87%)	1.904,874 (18,46%)
Пораст Т за:	2020-2040.	2040-2100.															
1°C	15,465 (1,20%)	328,899 (4,74%)															
2°C	58,124 (4,53%)	708,193 (10,2%)															
3°C	59,107 (4,97%)	831,296 (12,88%)															
4°C	97,536 (6,87%)	1.904,874 (18,46%)															
(d)	<p>Посебне информације, укључујући о учешћу у регионалној економској организацији, уколико постоји</p>	<p>Није релевантно</p>															
(d)	<p>Како су у припрему NDC укључени закључци глобалног пресека стања у складу са чланом 4, параграф 9</p>	<p>Република Србија је учествовала у Таланоа дијалогу током Конференције држава чланица Оквирне конвенције УН о промени климе (COP 24)</p> <p>Такође, у мају 2018. године, у сарадњи са Европском комисијом, у Србији је организована конференција на високом нивоу: „Таланоа дијалог“, у којој је учествовао велики број различитих заинтересованих страна (укључујући јавна и приватна предузећа). Дијалог је био</p>															

	Споразума из Париза	<p>посвећен припреми NDC и борби против климатских промена.</p> <p>У случају ревизије Другог NDC у обзир ће бити узети и закључци глобалног пресека стања (Global stocktake) који ће бити организован у оквирима Споразума из Париза 2023. године.</p>
(е)	<p>Свака Страна која извештава према члану 4. Споразума из Париза која се састоји од акције прилагођавања и / или планова економске диверзификације која резултира коефицијентима ублажавања у складу са чланом 4. став 7. Споразума из Париза, подноси информације о:</p> <p>Како су у развоју NDC узете у обзир економске и социјалне последице мера одговора.</p>	<p><i>Накнадно ће бити допуњено подацима из извештаја „Прилагођавање на климатске промене“</i></p>
Друге информације		
(а)	<p>Због чега су NDC фер и амбициозне са аспекта националних особености</p>	<p>Као земља у развоју под Конвенцијом, Република Србија је смањила своје емисије ГХГ у 2018 години (62.683 ktCO₂eq без LULUCF) за 0,87% у односу на 2010. годину.</p> <p>NDC Републике Србије део су дугорочне визије смањења емисија ГХГ, у 2050. години, у складу са дугорочним циљевима Споразума из Париза</p>

		<p>Додатно Србија се суочава са огромним губицима БДП услед глобалног загревања, као што је претходно приказано.</p> <p><i>Накнадно ће бити допуњено информацијама о штетама и губицима</i></p>
(b)	Претпоставке и методологије коришћене за израчунавање спровођења политика и мера, или стратегија у NDC	Информације су доступне у оквиру 2BUR документа, а у случају промена, информације ће бити део наредног Двогодишњег извештаја о транспарентности (Biennial Transparency Report).
(c)	Потенцијалне баријере, изазови и недостаци који могу утицати на спровођење	<p>Могуће препреке у постизању циља смањења емисија ГХГ: недовољна финансијска средства, посебно услед новонастале ситуације са COVID-19; потенцијално, даљи губици и штете услед елементарних непогода и природних катастрофа насталих као последица климатских промена, и због тога промене у расту БДП-а и прерасподели инвестиција.</p> <p>Додатна препрека може бити недостатак капацитета кључних актера за ефикасну примену нових технологија и испуњење захтева тржишта за производима са смањеним емисијама ГХГ у производном процесу.</p>
(d)	Претпоставке и методологије	Информације су доступне у 2BUR документу, а у случају промена, информације ће бити део наредног Двогодишњег извештаја о транспарентности (Biennial Transparency Report).
(c)	Како је узет у обзир члан 4, параграф 3 Споразума из Париза;	С обзиром да је у првом NDC циљ смањења емисија ГХГ износио 9,8% док други NDC утврђује смањење од 33,3% у односу на 1990. годину у 2030. години, нови циљ смањења емисија ГХГ представља значајно повећање амбиције.
	Како је узет у обзир члан 4, параграф 4	Није релевантно

	Споразума из Париза;	
(е)	Како је узет у обзир члан 4, параграф 6 Споразума из Париза	Није релевантно
(е)	Како доприноси испуњењу циља Конвенције, а према члану 2; Како доприноси члану 2, параграф 1(а) и члану 4, параграф 1, Споразума из Париза.	Иако је Република Србија земља у развоју под Конвенцијом, погођена измењеним климатским условима, значајно повећање амбиције смањења емисија ГХГ у Другом NDC доприноси постизању циља Оквирне конвенције УН о промени климе, односно стабилизацији концентрација ГХГ у атмосфери.
	Потребе финансирања, технологија и јачања капацитета, укључујући потребне инвестиције за спровођење митигациона компоненте NDC	Потребе су детаљно дефинисане у 2BUR. Посебно треба имати у виду да је Србија спремна на додатну/условну амбицију уз финансијску, техничку и помоћ у јачању капацитета.

ANNEX II

Специфични пројекти, мере и активности за постизање циљева NDC - NDC план спровођења

Специфични пројекти, мере и активности који воде смањењу емисија ГХГ	Детаљни опис појединачних мера и активности потребних за постизање циљева NDC дат је у 2BUR. Ове мере и активности су:
--	--

НАЦРТ

	<p>1) Увођење CO2 таксе Сектори: Енергетика, Индустија</p> <p>2) Повећање коришћења ОИЕ у производњи електричне енергије Сектор: Енергетика</p> <p>3) Унапређење енергетске ефикасности и повећање коришћења ко-генерације и ОИЕ у системима даљинског грејања Сектор: Енергетика</p> <p>4) Повећана употреба ОИЕ и енергетске ефикасности у индустрији Сектор: Индустија</p> <p>5) Унапређење термичког интегритета домаћинства Сектор: Зградарство</p> <p>6) Енергетска ефикасност, побољшање инфраструктуре за грејање и хлађење и промоција коришћења ОИЕ у домаћинствима Сектор: Зградарство</p> <p>7) Побољшање енергетске ефикасности и употребе ОИЕ у терцијарном сектору Сектор: Зградарство</p> <p>8) Побољшање термичког интегритета у терцијарном сектору Сектор: Зградарство</p> <p>9) Обнова возног парка за превоз путника и промоција одрживог путничког саобраћаја Сектор: Саобраћај</p> <p>10) Обнова возног парка за теретни саобраћај и промоција одрживог теретног саобраћаја Сектор: Саобраћај</p> <p>11) Подизање свести о добитима примене озимих покровних усева</p>
--	---

Сектор: Пољопривреда

12) Потенцијално повећање удела
махунарки у површинама за
исхрану стоке

Сектор: Пољопривреда

13) Пошумљавање

Сектор: LULUCF

14) Конверзија изданачких у високе
шуме

Сектор: LULUCF

<p>Пројекти, мере и активности које треба спровести да би се допринело ублажавању, укључујући информације о плановима адаптације који такође доприносе ублажавању, који могу обухватати, али нису ограничени на, кључне секторе, као што су: енергија, ресурси, водни ресурси, обални ресурси, насеља и урбано планирање, пољопривреда и шумарство; и акције економске диверзификације, које могу обухватати, али нису ограничене на, секторе као што су: производња и индустрија, енергетика и рударство, транспорт и комуникације, грађевинарство, туризам, некретнине, пољопривреда и рибарство</p>	<p><i>Накнадно ће бити допуњено мерама и активностима из области адаптације</i></p>
<p>Конкретни пројекти, мере и активности чије спровођење доприноси ублажавању</p>	<p><i>Накнадно ће бити допуњено мерама и активностима из области адаптације</i></p>

ANNEX III

Детаљни приказ специфичних пројеката, мера и активности за постизање циљева NDC - NDC план спровођења, које су саставни део Акционог плана Стратегије ниско-угљеничног развоја РС, као и 2BUR.

Мера ублажавања 1	Увођење CO ₂ таксе
Опис:	<p>Увођење CO₂ таксе за постројења изнад одређеног капацитета у:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ производњи електричне и топлотне енергије ○ енергетски интензивним секторима индустрије, укључујући рафинерије нафте, челичане и производњу гвожђа, алуминијума, метала, цемента, креча, стакла, керамике, целулозе, папира, картона, киселина и органских хемикалија ○ производњу азотне, адипинске и глиоксилне киселине и глиоксала ○ производња алуминијума <p>CO₂ такса ће се поступно повећавати након 2022. године.</p>
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG смањене за 15,0%
Тип инструмента:	<p>Финансијска, регулаторна</p> <p>Потребно је допунити нацрт Закона о климатским променама и Закон усвојити по хитној процедури</p>
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Енергетика, IPPU
Погођени гасови:	CO ₂ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	2022. г.
Надлежно тело/тела	<p>Министарство заштите животне средине</p> <p>Министарство финансија</p>

Трошкови:	Припремни трошкови (<i>start-off</i>) ⁴ : 1.6 Mio€ Додатни инвестициони трошкови ⁵ за инвеститоре ⁶ : 279,3 Mio€
Додатне не-GHG користи ублажавања (<i>co-benefits</i>)	Побољшање квалитета ваздуха Побољшање ресурсне ефикасности Смањење негативних утицаја на здравље
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Подршка реализацији Мера ублажавања 2
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	6.942 ktCO ₂ (комбиновани утицај ублажавања са Мера ублажавања 2)
Циљана година или период:	2030. г.
Друга година:	Постизање ће бити праћено на годишњем нивоу а корективне мере извршене у 2025. години, уколико је потребно

Мера ублажавања 2	Повећање коришћења ОИЕ у производњи електричне енергије
Опис:	У циљу повећања учешћа ОИЕ у енергетском систему, који се углавном заснива на угљу, Влада ће наставити да подстиче употребу ОИЕ за производњу електричне и топлотне енергије. Потребно је ажурирати постојећи <i>feed in</i> систем у Републици Србији.
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG смањене за 17%
Тип инструмента:	Подстицајна, финансијска, регулаторна

⁴ Сви релевантни припремни трошкови за институционалну примену и административну припрему и управљања мерма.

⁵ Додатни трошкови од трошкова за ВаУ.

⁶ У сврху процене трошкова, трошкови су алоцирани на онога ко инвестира, без обзира на способност преношења трошкова инвестиције низ ланац вредности потрошачима, без обзира на било које јавне субвенције или подстицаје које је примио. Инвеститором се сматрају предузећа, јавна или приватна, и пољопривредници; потрошачи представљају домаћинства, а држава представља државне инвестиције из државног буџета..

Статус:	Текући
Погођени сектор(и):	Енергетика
Погођени гасови:	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	Од 2009. године
Надлежно тело/тела	Министарство рударства и енергетике
Трошкови:	Припремни трошкови (<i>start-off</i>): 2 Mio EUR Додатни инвестициони трошкови за инвеститоре: 635 Mio EUR.
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање квалитета ваздуха Смањење утицаја на здравље Повећање броја зелених послова
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Подршка реализацији Мера ублажавања 1
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	4.397 ktCO _{2e} (комбиновани утицај ублажавања са Мера ублажавања 1)
Циљана година или период:	2030. г.
Друга година:	Постизање ће бити праћено на годишњем нивоу а корективне мере извршене у 2025. години, уколико је потребно

Мера ублажавања 3	Унапређење енергетске ефикасности и повећање коришћења когенерације и ОИЕ у системима даљинског грејања
Опис:	Различите анализе као и Стратегија развоја енергетике указују на велики потенцијал когенерације (енгл.

	Combined heat and power production - CHP) у индустрији и систему даљинског грејања. Постоји потенцијал за повећање удела производње електричне енергије из CHP у бруто производњи електричне енергије на 5.5% у 2030. години (4.0% у 2015.г.). Како би се тај потенцијал искористио биће уведени подстицаји.
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG смањене за 17%
Тип инструмента:	Подстицајна, финансијска, регулаторна
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Енергетика
Погођени гасови:	CO ₂ ,
Почетна година имплементације:	2020. г.
Надлежно тело/тела	Министарство рударства и енергетике
Трошкови:	Припремни трошкови (<i>start-off</i>): 1,5 Mio. EUR Додатни инвестициони трошкови за инвеститоре: 115,2 Mio EUR,
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање квалитета ваздуха, здравствене користи
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Реализација Мера ублажавања 1 ће подржати постизање циља ове мере
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	Саставни део Мере 1
Циљана година или период:	2030. г.

Друга година:	Постизање ће бити праћено на годишњем нивоу а корективне мере извршене у 2025. години, уколико је потребно
---------------	--

Мера ублажавања 4	Повећана употреба ОИЕ и енергетске ефикасности у индустрији
Опис:	Индустријски сектор ће морати да промовише и примењује пројекте енергетске ефикасности и користи најбољу доступну технологију (енг. <i>BAT</i>) да би задржао своју конкурентску предност. Такође, употреба ОИЕ има значајну улогу у том погледу и она ће бити на нивоу од 282 ktoe у 2030. години (126 ktoe у 2015. години). Субвенције се уводе како би подржале таква побољшања.
Индикатор за праћење постизања циља :	Емисије GHG смањене за 9,7%
Тип инструмента:	Регулаторна, подстицајна, финансијска
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Производна индустрија
Погођени гасови:	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	2021. г.
Надлежно тело/тела	Министарство рударства и енергетике
Трошкови:	Припремни трошкови (<i>start-off</i>): 2,5 Mio.€ Додатни инвестициони трошкови за инвеститоре: 694,2 Mio EUR
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање квалитета ваздуха Привлачење употребе чистијих технологија Побољшање услова рада Смањење рачуна за комуналне услуге

Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Ова мера је део осталих регулаторних мера као што је продирање најбоље доступне технологије (BAT) да би задржала своју конкурентску предност и индиректно имала користи од увођења угљеничне таксе у оквиру Мера ублажавања 1
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	715 ktCO ₂ у 2030. г.
Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	Постизање ће бити праћено на годишњем нивоу а корективне мере извршене у 2025. години, уколико је потребно

Мера ублажавања 5	Унапређење термичког интегритета домаћинства
Опис:	Постоји процена да 85% постојећих зграда не испуњава минималне захтеве за енергетску ефикасност. Повећање ЕЕ у домаћинствима допринеће постизању потрошње енергије од 81 kWh/m ² (у 2015. години је било 90 kWh/m ² по квадратном метру стамбеног фонда у 2030. години, у циљу смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште али и директно допринети побољшању квалитета живота становника Републике Србије, финансијска подршка биће обезбеђена кроз Фонд за енергетску ефикасност.–
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG смањене за 9,7%
Тип инструмента:	Регулаторна, подстицајна, финансијска, информативно-едукативна, организационо-управљачка-институционална
Статус:	Планирана

Погођени сектор(и):	Стамбени сектор
Погођени гасови:	CO ₂ ,
Почетна година имплементације:	2021.г.
Надлежно тело/тела	Министарство рударства и енергетике
Трошкови:	Припремни трошкови (<i>start-off</i>): 3 Mio EUR, од чега 2 Mio. EUR за успостављање независне саветодавне мреже за грађане. Додатни инвестициони трошкови за потрошаче: 1.730,1 Mio EUR
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање квалитета ваздуха Смањење рачуна за комуналне услуге
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Спровођење ове мере је инкрементално за смањење трошкова повезаних са Мера ублажавања 6
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	220 kt CO ₂
Циљана година или период:	2030
Друга година:	-

Мера ублажавања 6	Енергетска ефикасност, побољшање инфраструктуре за грејање и хлађење и промоција коришћења ОИЕ у домаћинствима
Опис:	Велики део појединачних породичних кућа претежно користи старе неефикасне котлове на угаљ и дрвну биомасу. Сагоревање изазива високе специфичне емисије CO ₂ . Употреба угља и биомасе у неефикасним

	котловима емитује PM2,5, што има штетне ефекте на здравље. Ефикаснији котлови смањују потрошњу горива, уз истовремено смањење емисија. Процена је да би до 41.000 бојлера и топлотних пумпи могло бити подржано субвенцијама у периоду 2022-2030. година. То ће резултирати смањењем просечних емисија CO ₂ по количини горива које се користи у домаћинствима, без електричне енергије, на 11,3 tCO ₂ /TJ.
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG смањене за 9,7%
Тип инструмента:	Регулаторна, подстицајна, финансијска, информативно-едукативна
Статус:	Планирана и делимично усвојена
Погођени сектор(и):	Стамбени сектор
Погођени гасови:	CO ₂ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	2022.г.
Надлежно тело/тела	Министарство рударства и енергетике
Трошкови:	Припремни трошкови (<i>start-off</i>): 2 Mio EUR Додатни инвестициони трошкови за потрошаче: 81,4 Mio EUR.
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање животних услова Смањење здравствених притисака Смањење рачуна за комуналне услуге
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Интеракција са Побољшањем термичког интегритета домаћинства доведиће до значајног и разумног улагања и деловања на смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште – Мера ублажавања 5
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	Укључено у Мера ублажавања 5

Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-

Мера ублажавања 7	Побољшање енергетске ефикасности и употребе ОИЕ у терцијарном сектору
Опис:	Мера ће допринети смањењу потрошње енергије (укључујући електричну енергију) и замени горива са нултим или нискоемисијским горивима за потребе грејања. Смањење потрошње чврстих горива биће за 63 ktоe у 2030. години.
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG смањене за 9,7%
Тип инструмента:	Регулаторна, подстицајна, финансијска
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Терцијарни сектор (терцијарни сектор укључује зграде за јавне и приватне услуге (1.А.4.а) и у сектору пољопривреде (1.А.4. с.и))
Погођени гасови:	CO ₂ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	2021.г.
Надлежно тело/тела	Служба за заједничке послове републичких органа, Министарство рударства и енергетике, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство финансија, општине, локална самоуправа и други субјекти јавне управе и приватног сектора
Трошкови:	Припремни трошкови (<i>start-off</i>): 2 Mio EUR Додатни инвестициони трошкови: (највише за државу): 94,4 Mio EUR.

Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање квалитета услуга Смањење рачуна за комуналне услуге „Озелењавање“ локалне економије Побољшање услова рада
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Снажна интеракција са побољшањем термичког интегритета терцијарних зграда (Мера ублажавања 8) у циљу постизања значајног смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште и одрживих инвестиција
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	365 kt CO ₂
Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-

Мера ублажавања 8	Побољшање термичког интегритета у терцијарном сектору
Опис:	Побољшањем термичког интегритета (инсолација) зграда терцијарног сектора, смањују се потребе за грејањем и хлађењем, значајно доприносећи повећању енергетске ефикасности. Мера претпоставља значајну обнову 5,8 Mio m ² јавних зграда терцијарног сектора. Сходно томе, смањују се трошкови енергије као и трошкови улагања у инфраструктуру за грејање и хлађење.
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG смањене за 9,7%
Тип инструмента:	Регулаторна, подстицајна, финансијска
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Други сектор – Терцијарни сектор

Погођени гасови:	CO ₂ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	2022.г.
Надлежно тело/тела	Служба за заједничке послове републичких органа, Министарство рударства и енергетике, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство финансија, општине, локална самоуправа и други субјекти јавне управе и приватног сектора
Трошкови:	Preparatory (start-off): 1 Mio EUR Додатни инвестициони трошкови: (највише за државу): 168,7 Mio EUR
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање квалитета живота Смањење рачуна за комуналне услуге „Озелењавање“ локалне економије
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Интеракција са мером Побољшање енергетске ефикасности и употреба ОИЕ у терцијарном сектору (Мера ублажавања 7)
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	Укључено у меру Побољшање енергетске ефикасности и употреба ОИЕ у терцијарном сектору (Мера ублажавања 7)
Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-
Мера ублажавања 9	Обнова возног парка за превоз путника и промоција одрживог путничког саобраћаја
Опис:	Овом мером су обухваћене три области деловања: побољшање ефикасности возног парка и употребе возила, промоција јавног превоза и немоторизованог превоза и промоција коришћења алтернативних горива и биогорива с циљем: подстицања продора путничких аутомобила са ниским емисијама CO ₂ кроз релевантно

	прилагођавање законодавног оквира и повећане подстицаје, како би се повећала употреба јавног превоза. То ће допринети ограничењу раста емисија гасова са ефектом стаклене баште до 2030. године и припреми законског оквира који ће омогућити и подржати другу генерацију биогорива да продре на српско тржиште транспортних горива.
Индикатор за праћење постизања циља:	Раст емисија GHG у сектору саобраћаја ограничен на 10%
Тип инструмента:	Регулаторна, информативно-едукативна, организационо-управљачка-институционална
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Друмски саобраћај
Погођени гасови:	CO ₂ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	2021.г.
Надлежно тело/тела	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
Трошкови:	Додатни инвестициони трошкови за потрошаче: 2.262,9 Mio EUR.
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Побољшање квалитета ваздуха Смањење утицаја на здравље Додатно смањење емисија PM _{2,5}
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Мера ће бити реализована у комбинацији са Мером ублажавања 10
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	752 kt CO ₂

Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-

Мера ублажавања 10	Обнова возног парка за теретни саобраћај и промоција одрживог теретног саобраћаја
Опис:	Теретни саобраћај је неопходан за економски раст и обично сведочи вишим стопама раста од БДП-а. Као такав, у контексту у којем ће српски БДП наставити да расте, теретни саобраћај такође, важно је наћи модалитете како би се ограничиле емисије из овог извора, без нужног ограничавања раста теретног саобраћаја. Стога је за подршку промоцији одрживог теретног саобраћаја важно спровести модулацију годишњих накнада за инфраструктуру тешких теретних возила према стандардима перформанси емисија CO ₂ и спровести путну наплату за теретна возила на основу ЕУРО емисијског стандарда. Циљ је поделити теретни саобраћај на железницу и водне путеве у укупном теретном превозу од 45%. За ово се морају осигурати накнаде.
Индикатор за праћење постизања циља:	Раст емисија GHG у сектору саобраћаја ограничен на 10%
Тип инструмента:	Регулаторна, организационо-управљачка-институционална
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Друмски саобраћај
Погођени гасови:	CO ₂ , N ₂ O
Почетна година имплементације:	2021.г.
Надлежно тело/тела	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре

Трошкови:	Додатни инвестициони трошкови за инвеститоре: 388 Mio. EUR,
Додатне не-GHG користи ублажавања (<i>co-benefits</i>):	Побољшање квалитета ваздуха Смањење утицаја на здравље
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Мера ће бити реализована у комбинацији са Мером ублажавања 9
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	156 kt CO ₂
Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-

Мера ублажавања 1	Подизање свести о добитима примене озимих покровних усева
Опис:	Подизање свести путем Саветодавних служби за пољопривреду. Претпоставља се да ће мера имати за резултат сетву озимих покровних усева на површини од 1.919 kha.
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG у пољопривреди смањене за 15%
Тип инструмента:	информативно-едукативна
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Пољопривреда
Погођени гасови:	N ₂ O, CO ₂

Почетна година имплементације:	2022.г.
Надлежно тело/тела	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Сектор за рурални развој и Пољопривредне саветодавне стручне службе, пољопривредници
Трошкови:	Додатни инвестициони трошкови за инвеститоре повезани са овом мером су 76,2 Mio€
Додатне не-GHG користи ублажавања (<i>co-benefits</i>):	Смањење земљишне ерозије Повећање плодности земљишта Повећање квалитета земљишта и воде Смањење притиска на биодиверзитет.
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	-
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	579,05 ktCO ₂ eq од чега је 410,70 ktCO ₂ повезано са секвестрацијом
Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-

Мера ублажавања 12	Потенцијално повећање удела махунарки у површинама за исхрану стоке
Опис:	Финансијске стимулације за повећање удела махунарки за 33.000 ha у поређењу са 2017. годином, у комбинацији са подизањем свести путем Саветодавних

	служби за пољопривреду. Додатне махунарке ће се производити привременим повећањем травњака.
Индикатор за праћење постизања циља:	Емисије GHG у пољопривреди смањене за 15%
Тип инструмента:	Подстицајна, информативно-едукативна Измене и допуне Закона у области пољопривреде
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Пољопривреда
Погођени гасови:	N ₂ O, CO ₂
Почетна година имплементације:	2021.г.
Надлежно тело/тела	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Служба за саветовање у пољопривреди, Дирекција за аграрна плаћања, Управа за пољопривредно земљиште, Привредна комора Србије, пољопривредници
Трошкови:	Додатни инвестициони трошкови: 3,55 Mio€
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Повећање био-фиксације Смањење трошкова за пољопривреднике Смањење загађења воде
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	-
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	14,6 kt CO _{2eq}
Циљана година или период:	2030.г.

Друга година:	-
---------------	---

Мера ублажавања 13 Пошумљавање	
Опис:	Ова мера прописује пошумљавање од 5 000 ha сваке године до 2030. године (које треба наставити до 2050. године). Ово захтева додатно пошумљавање од 2.952 ha, у поређењу са тренутним просечним нивоом од 2.048 ha.
Индикатор за праћење постизања циља:	Понори угљеника повећани за 17%
Тип инструмента:	Регулаторна, подстицајна
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Коришћење земљишта, промена намене коришћења земљишта и шумарство (LULUCF)
Погођени гасови:	CO ₂
Почетна година имплементације:	2021.г.
Надлежно тело/тела	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, истраживачке институције, Дирекција за аграрна плаћања, Организације одговорне за управљање шумама, приватни власници шума
Трошкови:	Додатни инвестициони трошкови: 35 Mio EUR
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Смањење ерозије земљишта Повећање биодиверзитета Очување кишнице Повећање запослености
Информације о интеракцији са	Мера је комбинована са Мером ублажавања 14

другим мерама ублажавања	
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	259,1 kt CO ₂
Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-

Мера ублажавања 14 Конверзија изданачких у високе шуме	
Опис:	Овом мера прописује годишњу конверзију 7.000 ha изданачких у високе шуме, нарочито шуме храста и букве ради претварања у високе шуме. Тренутно влада финансира мелиорацију шума, што укључује и директну конверзију изданачких шума. Директна конверзија је процес уклањање постојеће изданачке састојине и њено обнављање вештачком садњом нових биљака. Ова мера је доступна и за државне и приватне шуме.
Индикатор за праћење постизања циља:	Понори угљеника повећани за 17%
Тип инструмента:	Регулаторна, подстицајна
Статус:	Планирана
Погођени сектор(и):	Коришћење земљишта, промена намене коришћења земљишта и шумарство (LULUCF)
Погођени гасови:	CO ₂
Почетна година имплементације:	2021.г.
Надлежно тело/тела	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, истраживачке институције, Дирекција за

	аграрна плаћања, Организације одговорне за управљање шумама, приватни власници шума
Трошкови:	Додатни инвестициони трошкови: 33,5 Mio EUR
Додатне не-GHG користи ублажавања (co-benefits):	Повећање биодиверзитета Очување кишнице Повећање запослености
Информације о интеракцији са другим мерама ублажавања	Мера је комбинована са Мером ублажавања 13
Смањење емисија GHG у 2030 (једна година) у поређењу са WOM	458,4 kt CO ₂
Циљана година или период:	2030.г.
Друга година:	-